

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Ekonomisk Debatt*.

Citation for the original published paper (version of record):

Hatzigeorgiou, A., Lodefalk, M. (2016)

Breflektioner: Vilka blir de ekonomiska konsekvenserna av att Storbritannien lämnar EU?.

Ekonomisk Debatt, 44(6): 15-27

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-54192>

Breflektioner – vilka blir de ekonomiska konsekvenserna av att Storbritannien lämnar EU?

En kommande brexit kommer att få politiska och ekonomiska konsekvenser, inte minst genom minskad utrikeshandel och försämrat ekonomiskt samarbete i Europa. Vi diskuterar de ekonomiska konsekvenserna av en brexit, med fokus på handel och handelspolitik. Förmodligen har de negativa ekonomiska konsekvenserna underskattats eftersom den handelshämmande effekten av minskad migration inte beaktats. Vår slutsats är att brexit kommer att försämra den ekonomiska integrationen mellan EU och Storbritannien samt leda till en försvagad brittisk handelspolitik, vilket särskilt kan drabba Sverige. För att minimera kostnaderna av brexit bör Sverige eftersträva ett så ambitiöst och heltäckande ekonomiskt partnerskapsavtal mellan EU och Storbritannien som möjligt.

Folkomröstningen i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland (hädanefter ”Storbritannien”) om landets plats i EU resulterade i ett ”nej” till fortsatt medlemskap. Formellt betyder en s k brexit att Storbritannien lämnar EU, en process som kan ta flera år.

Flera analyser av de ekonomiska konsekvenserna har fokuserat på eventuella effekter på handel och investeringar. En orsak till detta fokus är den betydelse internationalisering har för tillväxt och välbefinnande. Både teori och empirisk forskning finner stöd för detta (t ex Dollar 1992; Jones 1995; Sachs och Warner 1995; Frankel och Romer 1999; Winters 2004). Specifikt anses EU:s inre marknad och de s k fyra friheterna – vilka garanterar fritt flöde av varor, tjänster, kapital och människor inom unionen – ha bidragit till att öka välbefinnandet i Europa (t ex Smith och Venables 1988; Deardorff och Stern 2004; Baldinger 2005; Karlson 2014). Det råder dock ingen konsensus om storleken på effekterna. Mot denna bakgrund var det inte förvånande att de flesta nationalekonomer framhävde att just försämrade förutsättningar för utrikeshandel och utländska investeringar – internationalisering i vidare bemärkelse – var en särskilt allvarlig aspekt av ett eventuellt brittiskt EU-utträde.

I denna artikel diskuterar vi på vilka sätt en brexit kan förväntas påverka utrikeshandeln, för Storbritannien liksom för andra länder, såsom Sverige. Ett av artikelns viktigaste bidrag är ge en mer nyanserad och komplett bild av de handelskonsekvenser som en brexit kan komma att medföra. Vi sammanfattar dessa kanaler i figur 1, där de ekonomiska konsekvenserna av en brexit via handelskanalen delas in i tre huvudkategorier: (1) direkta effekter, (2) indirekta, mer långsiktiga, effekter, via ändrade handelspolitiska förutsättningar, och (3) förbisedda effekter via minskad in- och utvand-

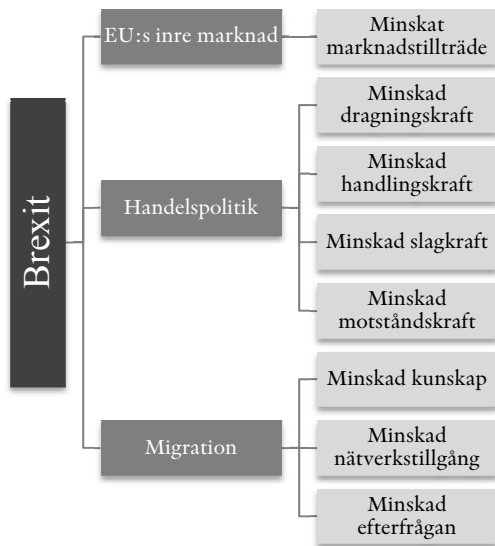
ANDREAS HATZIGEORGIOU OCH MAGNUS LODEFALK

Andreas Hatzigeorgiou är fil dr i nationalekonomi, forskare vid Ratio och chefekonom på Stockholms Handelskammare. ah@ratio.se

Magnus Lodefalk är ek dr och forskare i nationalekonomi vid Handelshögskolan vid Örebro universitet och Ratio. Han forskar om globalisering och tillväxt. magnus.lodefalk@oru.se

Författarna är tack-samma för värdefulla synpunkter från Anders Ahnlied, Niclas Berggren, Harry Flam, Jörgen Levin, Hildegunn Nordås, Fredrik Sand och Fredrik Sjöholm.

Figur 1
Så inverkar en brexit
på utrikeshandeln

Källa: Hatzigeorgiou och Lodefalk (2016a).

ring. I den resterande delen av artikeln redogör vi i mer detalj för respektive påverkanskanal.

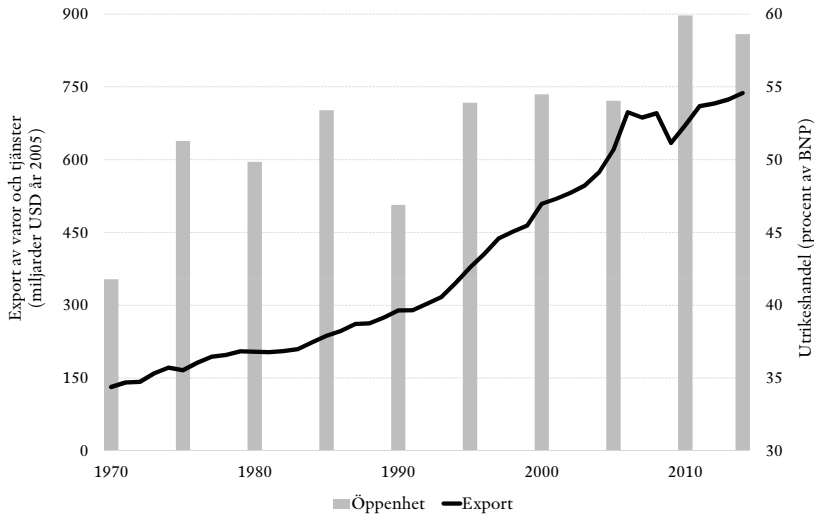
1. Direkta effekter – försämrad tillgång till EU:s inre marknad

En brexit innebär att Storbritanniens tillgång till EU:s inre marknad försämras eller i värsta fall försvinner.¹ Den inre marknaden består av samtliga dagens 28 EU-medlemsstater. Marknaden representerar 513 miljoner konsumenter och 21 miljoner små och medelstora företag.

Storbritannien har blivit en alltmer öppen ekonomi med betydande utrikeshandel och en av världens största marknader för utländska direktinvesteringar. Landets tillväxt och välstånd är med andra ord beroende av ekonomisk öppenhet och näringslivets möjligheter till internationalisering. Det ökande beroendet av omvärlden indikeras exempelvis av utrikeshandelns stigande andel av BNP över tid. Utrikeshandelns andel av Storbritanniens BNP fördubblades mellan 1970 och 2004 (se figur 2).

Storbritanniens utträde ur EU innebär inte per definition att landet förlorar tillgången till EU:s inre marknad. Det finns exempel på länder som inte är medlemmar av EU, såsom Norge, som har tillgång till den inre marknaden. Norges tillträde förutsätter emellertid att landet betalar en ansen-

¹ Vi bortser här från de eventuella direkta handelseffekter som kan komma av en försvagad valuta. Dels för att det är svårt att förutspå den ihållande effekten på det brittiska pundet som ett resultat av en brexit, dels för att det är komplicerat att på förhand avgöra vilka nettoeffekter ett förändrat värde på valutan har på utrikeshandeln.

Figur 2
Storbritannien alltmer beroende av utrikeshandel

Anm: Utrikeshandel av varor och tjänster i konstant värde (USD år 2005). ”Öppenhet” definieras som värdet av utrikeshandeln som andel av BNP.

Källa: Världsbanken (2016).

lig summa till den gemensamma EU-budgeten. Norges samlade finansiella bidrag till EU motsvarar 83 procent av Storbritanniens medlemsavgift, justerat för befolkningsstorlek (House of Commons 2013). Dessutom måste Norge acceptera EU-lagstiftning inom en rad olika områden, med undantag för lagar och regler avseende utrikespolitik, extern handelspolitik, skatter samt jordbruks- och fiskepolitik.

Det återstår att se om Storbritannien kan uppnå ett avtal med EU som säkrar landets tillträde till den inre marknaden. Det finns dock en risk att Storbritanniens EU-marknadstillträde bara blir marginellt bättre än det som andra länder i världen har. Flera av de löften som togs i brexit-kampanjen går stick i stäv med vad som sannolikt skulle krävas för att erhålla en god tillgång till EU:s inre marknad, såsom att betala till EU-budgeten, anta gemensam lagstiftning och inte minst acceptera den fria personrörligheten inom EU.

Om lämna-sidans löften infrias och Storbritannien väljer att vända ryggen åt både EU och dess inre marknad finns det mycket som tyder på att landets utrikeshandel och ekonomiska utbyte med EU skulle drabbas. Närmare häften av Storbritanniens export går till EU.

Hur mycket handeln mellan EU och Storbritannien skulle minska och vad dess påverkan på ekonomisk välfärd skulle bli är svårt att säga. Den exakta effekten kommer dels att bero på villkoren för ”skilsmässan” enligt Lissabonfördragets artikel 50, som maximalt får ta två år att förhandla fram, dels på det bilaterala avtal som ska förhandlas fram efter att Storbritannien formellt har kungjort att man avser att utträda ur unionen. Om skilsmässan och villkoren för den nya relationen separeras kan hela processen dra ut på

tiden eftersom den tidsgräns som stipuleras av artikel 50 endast gäller separationen och inte det nya avtalet.

Mycket förenklat kan vi ändå förvänta oss minskad handel mellan EU och Storbritannien och att detta på sikt innebär att tillgångar i form av t ex arbetskraft och kapital inte används lika optimalt som tidigare (resursallokeringen försämras) och att ländernas produktivitet minskar. Dessutom påverkas export- och importpriser (det s k bytesförhållandet). Försämrad resursallokering och produktivitet minskar ekonomisk välfärd. Ett förändrat bytesförhållande kan endera stärka eller försvaga ekonomierna. Slutligen tillkommer andra välfärdseffekter, exempelvis ifrån mindre eller ingen avgift till EU.

Att analysera och kvantifiera effekterna av den genomgripande förändring som det innebär att lämna en politisk och ekonomisk union, såsom EU, är sammankopplat med betydande svårigheter. Beräkningar bygger i grunden på modeller och starka antaganden samt utgår ifrån befintliga ekonomiska strukturer. Därför är det viktigt att alltid tolka resultat från analyserna med försiktighet.

Ett antal empiriska studier har emellertid försökt undersöka vad en eventuell brexit skulle innebära ekonomiskt (t ex Buitert m fl 2016; Busch och Matthes 2016; Dhingra m fl 2016, 2016a, 2016b; HM Treasury 2016; NIESR 2016; OECD 2016; Open Europe 2015; Oxford Economics 2016).

Gemensamt för i princip alla studier är att de finner att Storbritanniens utrikeshandel och nationalinkomst minskar som ett resultat. Detta gäller oavsett om de – vilket är vanligast – använder sig av *ex ante*-analyser utifrån teoretiskt grundade allmänna jämviktsmodeller eller beräkningar som i stället främst bygger på ekonometrisk analys, det senare utifrån samlad erfarenhet av tidigare handelsliberalisering länder emellan. Nationalinkomsten beräknas minska med ungefär en till tio procent, eller något mer, beroende på vilket scenario som simuleras.²

Att utfallet ändå varierar så pass mycket beror främst på att olika antaganden gjorts om hur ekonomierna fungerar och förväntas utvecklas samt om hur Storbritanniens framtid kan tänkas se ut.³

För att ge en fingervisning om vad som ligger i vågskålen redovisar vi nedan en kvalificerad analys av Dhingra m fl (2016a). Anledningen till att vi

² Economists for Brexit (2016) finner dock positiva effekter. Tilläggas kan att förändringen i nationalinkomsten (ekonomisk välfärd) uttrycks i procent av initial BNP, vilket motsvarar det belopp som skulle behöva betalas/tilldelas för att återställa den ursprungliga välfärdsnivån.

³ Det kan finnas flera faktorer som talar för att allmänna jämviktssimuleringar underskattar effekterna av en brexit. Simuleringarna fångar oftast inte dynamiska effekter av att liberalisera eller begränsa handeln, via påverkan på kapitalstocken, företagens produktivitet, företagsdynamiken, vilka varor och tjänster som handlas, tekniköverföring m m. De flesta beaktar inte heller explicit att produktionen i dag ofta är fragmenterad över olika länder och världsdelar. Dessutom fångas inte mer svårkvantifierade aspekter såsom handelspolitiska konsekvenser, negativa näringslivsaspekter av osäkerhet och miljöpåverkan. Vi vill slutligen tillägga att simuleringarna inte beaktar att investmentbanker och en del Europafokuserade utländska direktinvestorer i Storbritannien kan välja att flytta betydande delar av sina verksamheter till andra EU-länder.

fokuserar på just den studien är att den tillhör en av de mest citerade under folkomröstningskampanjen.

Dhingra m fl (2016a) använder sig av en statisk allmän jämviktsmodell av ekonomierna med perfekt konkurrens och utrikeshandel med såväl insats- som slutprodukter. Modellen sammanjämkas till statistik för år 2011 innefattande ett trettio-tal sektorer och länder/regioner. Analysen utgår från ett optimistiskt och ett pessimistiskt scenario.

I det optimistiska scenariot antas Storbritannien ha tillgång till den kvarvarande inre marknaden. Däremot antas handelskostnaderna inom EU falla med 20 procent mer än för Storbritannien, om landet skulle lämna EU. Detta antagande är rimligt eftersom tillträde till den inre marknaden inte garanterar lägre icke-tariffära handelshinder i samma utsträckning som ett EU-medlemskap gör. I båda fallen ingår förändringar i tullsatser, icke-tariffära handelshinder och fortsatt integration av den inre marknaden.

Även om ett optimistiskt brexit-scenario antas, och även om en lägre nettoinbetalning till EU-budgeten beaktas, så beräknas Storbritanniens nationalinkomst minska med motsvarande 1,3 procent för ett genomsnittligt hushåll (eller cirka 9 800 kr per år) med anledning av fallande utrikeshandel.

I det pessimistiska scenariot antas Storbritannien inte längre ha tillgång till EU:s inre marknad utan i stället handla med EU och andra länder enligt de överenskommelser som finns inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO). Dessutom antas handelskostnaderna inom EU falla 40 procent snabbare än för Storbritannien. I detta scenario beräknas inkomstminskningen för brittiska hushåll i genomsnitt uppgå till 2,6 procent (eller cirka 18 700 kr per år).

Över tid är det troligt att minskad utrikeshandel resulterar i en sämre produktivitet utveckling. Om en sådan dynamisk negativ effekt på produktiviteten tas med i analysen tyder resultaten på att en brexit riskerar att minska Storbritanniens nationalinkomst med 6,3 till 9,5 procent.⁴

2. Indirekta effekter – handelspolitiska konsekvenser av att lämna EU

Bortom de direkta effekter som kan uppstå genom ett förlorat eller försämrat tillträde till EU:s inre marknad identifierar vi fyra sätt på vilka utrikeshandeln ytterligare kan drabbas via handelspolitiken. Dessa rör *dragningskraft*, *handlingskraft*, *slagkraft* och *motståndskraft*.

Dragningskraft

När Storbritannien lämnar EU innebär det att landet inte längre omfattas av de frihandelsavtal som EU för närvarande har med ett femtiotal länder. Det betyder vidare att Storbritannien exkluderas från förhandlingar om nya

⁴ Ett avtal mellan EU och Storbritannien å la Schweiz och EU ger enligt simuleringar ett liknande utfall för Storbritannien.

frihandelsavtal med fler länder som för närvarande pågår, t ex med Japan och USA.⁵

I debatten om Storbritanniens EU-medlemskap framfördes argument som lät påskina att ett Storbritannien på egna ben kunde vara mer framgångsrikt med att uppnå heltäckande frihandelsavtal med länder utanför EU.

Förutom att få tillstånd ett frihandelsavtal med EU tillhör USA en prioriterad marknad för Storbritannien. USA är Storbritanniens näst viktigaste exportmarknad och fjärde största importkälla. Det pågående frihandels- och investeringsavtalet som EU och USA förhandlar om (det s k TTIP-avtalet) har beräknats kunna öka Storbritanniens inkomstnivå med motsvarande 0,14 till 0,35 procent av landets BNP över en tioårsperiod, lågt räknat (CEPR 2013). Företrädare för den amerikanska regeringen har emellertid varit tydliga med att Storbritannien inte kan förvänta sig en positiv särbehandling om man skulle vilja förhandla fram ett separat avtal med USA.

Utanför EU skulle Storbritanniens dragningskraft som handelspolitisk partner förmodligen minska. På egna ben blir man en mindre och svagare ekonomisk spelare.

Handlingskraft

Internationalisering i den moderna ekonomin handlar om så mycket mer än att ett företag producerar en vara i sitt hemland för att sedan exportera den till ett annat land. I dag är företagets produktion utspridd i globala eller regionala värdekedjor som korsar både nationsgränser och kontinenter. Varor och tjänster går hand i hand. Företag utlokaliserar delar av sin verksamhet till andra länder och köper in tjänster från utländska underleverantörer (Lodefalk 2014). Avtal som avser att underlätta för företagets internationalisering måste därmed innefatta många olika områden, inte enbart tullliberalisering.

EU har s k exklusiv kompetens på det handelspolitiska området, vilket innebär att enskilda medlemsstater har av sagt sig autonomi på det handelspolitiska området. EU:s frihandelsavtal förhandlas fram av EU-kommissionen utifrån specificerade mandat framtagna av medlemsstaterna. Den exklusiva kompetensen innebär att Storbritannien saknar erfarenhet av att bedriva handelspolitiska förhandlingar. Inte sedan landet blev medlem av föregångaren till EU år 1973 har man suttit i handelspolitikens förarsäte.

Att Storbritannien relativt snabbt skulle kunna tillträda befintliga eller förhandla fram nya avtal med de länder, vilkas marknader brittiska företag i dag har tillgång till genom EU-medlemskapet, kan ifrågasättas på flera grunder. Bortom graden av avtalskomplexitet kan det senaste avtalet som EU förhandlade fram med tredje land användas som referenspunkt. Detta var avtalet med Kanada, vilket tog sex år att förhandla färdigt och innehöll

⁵ I teorin finns en möjlighet för Storbritannien att välja att behålla sin plats i EU tills avtalen med t ex Japan och USA är färdigförhandlade i syfte att därefter ansluta sig till dessa avtal inom ramen för en triangulär modell.

omkring 1 600 sidor med avtalstext. Det har tagit EU sju år i genomsnitt att förhandla fram frihandelsavtal.

En brexit riskerar att leda till att Storbritanniens handelspolitiska handlingskraft påtagligt försvagas. Det är visserligen möjligt att Storbritannien kan påskynda en del processer kopplade till frihandelsförhandlingar eftersom man som enskilt land skulle undslippa den samordning som ett EU-medlemskap innebär. Vi tvivlar dock på att det skulle vara möjligt för Storbritannien att uppnå motsvarande marknadstillträde som EU:s nuvarande frihandelsavtal i dag erbjuder brittiska företag, åtminstone inte inom en överskådlig tid. Det alternativ som då kvarstår för att mildra effekten av minskad utrikeshandel är att unilateralt sänka nationella hinder för handel och underlätta för annan typ av internationalisering.⁶ Trots att ensidig liberalisering sannolikt skulle främja brittisk konkurrenskraft på sikt vore det svårt att vinna politiskt gehör för en sådan reform.

Slagkraft

Ett utträde ur EU skulle för Storbritanniens del innebära att man inte längre tillhör en av världens absoluta stormakter. Landet skulle gå från att tillhöra världens näst största ekonomi till världens nionde största och befolkningsmässigt skulle man hamna på tjugonde plats. Dess tyngd kan undergrävas ytterligare om exempelvis Skottland, en EU-positiv nation, väljer att lämna Storbritannien.

Justerat för köpkraft är EU världens näst största ekonomi, efter den största ekonomin, Kina, och följt av den tredje största, USA. Endast Indien och Kina har en större befolkning än EU. Det fjärde mest folkrika landet, USA, är med sina 321 miljoner invånare långt mindre befolkningsmässigt än EU.

I detta sammanhang är det rimligt att anta att ett Storbritannien utanför EU inte kommer att kunna vara lika slagkraftigt i handelspolitiska förhandlingar. På liknande sätt är det troligt att Storbritannien kommer att möta svårigheter inom ramen för det multilaterala handelssystemet. I WTO agerar EU-länderna formellt, och på många sätt även *de facto*, som ett land. Exempelvis kan Storbritannien komma att förlora fler tvister i WTO:s tvistlösningsorgan än tidigare. Och innan dess måste landet förmodligen förhandla fram ett nytt förhållande till WTO.

Motståndskraft

Det finns en risk att protektionistiska krafter i Storbritannien vaknar till liv i kölvattnet av en brexit. Tendensen kunde ses redan under valkampanjen. Exempelvis beskyllde lämna-sidan EU för att ha bidragit till den brittiska stålindustrins nedgång genom diverse subventionsförbud och angav detta som ett argument för en brexit (Livingston 2016).

EU:s exklusiva kompetens på området har troligen bidragit till att

⁶ En omfattande handelsliberalisering ifrån Storbritanniens sida tycks enligt simulering dock inte undvika negativa nettoeffekter av att lämna EU, enligt Dhingra m fl (2016a).

begränsa inflytandet från nationella särintressen över handelspolitiken. Det är visserligen inte detsamma som att påstå att EU är immunt mot påtryckningar från särintressen, vilket inom det handelspolitiska området inte sällan uttrycks som krav på ”skydd” (från utländsk konkurrens) inom särskilt ”känsliga” sektorer. I praktiken brukar liknande protektionistiskt motiverade påtryckningar leda till antidumpningsåtgärder (se t ex Nielsen och Svendsen 2012; Ketterer 2016).

Med detta sagt är det svårare för nationella särintressen att bli hörsamade hos 28 olika medlemsstater, än vad som skulle vara fallet om enbart en regering var tvungen att uppvaktas. På så vis kan EU ses som en tvångströja för nationella särintressen. Ett utträde ur EU riskerar därmed att minska Storbritanniens protektionistiska motståndskraft.

Det bör påpekas att en brexit i teorin har möjlighet att leda till vissa förbättringar i det brittiska näringslivsklimatet. Mer framgångsrik lobbyning på nationell nivå kan leda till mindre hämmande regleringar än de som kommer ifrån EU, vilket då har potential att förstärka Storbritanniens konkurrenskraft. Vi är emellertid tveksamma till detta scenario, av minst tre orsaker. För det första erhåller Storbritannien redan väsentliga undantag från det gemensamma EU-regelverket, för det andra pågår redan ett arbete inom EU att minska företagens regelbörda och för det tredje tenderar företagshämmande regleringar att vara resultatet av inhemsk lagstiftning och byråkrati snarare än att vara en produkt av EU-maskineriet.

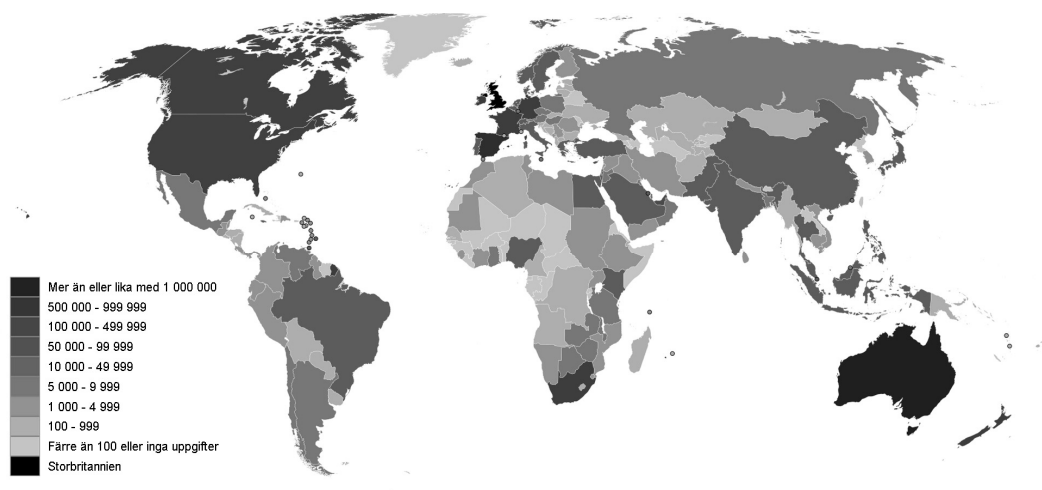
3. Förbisedda effekter – minskad internationalisering genom minskad migration

Storbritannien är inte bara ett öppet land i termer av utrikeshandel. Landet är ett av världens öppnaste länder vad gäller migration, både vad gäller invandring och utvandring.⁷ Omkring åtta miljoner invandrare bor i Storbritannien, vilket motsvarar ungefär 12 procent av landets befolkning, något över genomsnittet för hela EU (Eurostat 2016a). Vidare bor uppskattningsvis 5,5 miljoner briter utomlands (Finch m fl 2010). Som figur 3 illustrerar bor en hög andel i andra EU-länder.

Storbritanniens roll som in- och utvandringsland har betydelse när konsekvenserna av en brexit på utrikeshandeln diskuteras. Detta eftersom forskningen antyder att migration kan främja utrikeshandel och andra aspekter av internationalisering.

Migration kan tänkas bidra till internationalisering genom att migranter har möjlighet att sänka kostnaderna för företag som tar steget ut på den globala marknaden. Det kan vara kostnader för att skaffa sig information om relevanta utlandsmarknader, hitta lämpliga affärspartner utomlands, ingå avtal och se till att dessa följs. Personer med utländsk bakgrund har

⁷ Detta gäller dock inte flyktningmottagande. Storbritannien kommer först på nionde plats när det gäller antalet personer som sökte asyl för första gången under 2014–15, efter flera både större och mindre länder (Eurostat 2016b). Landet är inte heller medlem av Schengensamarbetet.

Källa: Hatzigeorgiou och Lodefalk (2016a).

Figur 3
Britter i världen

ofta goda kunskaper om affärskultur, politik, religion och språk i sina ursprungsländer. Genom sina kontaktnät har de särskilt goda förutsättningar att underlätta utrikeshandel. Detta gäller i synnerhet på marknader med svaga institutioner där öppen och pålitlig information ofta är en bristvara för utländska företag. Migranter kan även öka handeln genom att särskilt efterfråga produkter från födelslandet (se t ex Hatzigeorgiou och Lodefalk 2012).

Forskningen på området tyder på ett positivt samband mellan migration – både in- och utvandring – och ökad utrikeshandel. Migranter tenderar att vara särskilt förknippade med tjänstehandel och migranternas utbildningsgrad är av betydelse för sambandet (t ex Genç m fl 2012; Hatzigeorgiou och Lodefalk 2016b).

Migrationens handelsfrämjande potential uppmärksammades inte under folkomröstningskampanjen om Storbritanniens EU-medlemskap, trots att migration utgjorde den stora frågan i debatten för eller emot EU och trots att landet är en av världens stora spelare när det kommer till både utrikeshandel och migration. Lämna-sidans främsta argument var att ett EU-utträde skulle möjliggöra för större kontroll av invandringen (Wadsworth m fl 2016).

Vad forskningen antyder är att den minskning av migrationen som troligen blir resultatet av en brexit kommer att få negativa konsekvenser för utrikeshandeln. Utöver en minskad invandring från resten av EU riskerar en brexit att försvåra för de miljontals brittiska medborgare som bor i något annat EU-land. En inskränkt personrörlighet från Storbritanniens sida kommer mest sannolikt att mötas av reciproka åtgärder från Bryssel. Sålunda menar vi att tidigare analyser av hur en brexit kan komma att inverka på utrikeshandeln förmodligen har underskattat kostnaderna eftersom den

negativa effekten av minskad migration inte har beaktats (t ex Buiter m fl 2016; Busch och Matthes 2016; Dhingra m fl 2016, 2016a, 2016b; HM Treasury 2016; NIESR 2016; OECD 2016; Open Europe 2015; Oxford Economics 2016).

4. Vilka blir konsekvenserna av en brexit för Sverige?

Storbritannien är Sveriges fjärde viktigaste exportmarknad avseende varor och tredje viktigaste marknad vad gäller tjänster. För huvudstadsregionen uppskattas Storbritannien vara den viktigaste exportmarknaden (Hatzigeorgiou 2016a). Enligt skattningar i Dhingra m fl (2016) riskerar Sverige liksom andra EU-medlemmar som handlar mycket med Storbritannien att drabbas särskilt negativt av brexit. När det gäller sysselsättningen beräknar Kommerskollegium (2016) att ungefär 66 000 jobb i Sverige på ett eller annat sätt var beroende av handeln med Storbritannien år 2011. Storbritannien är en betydande mottagare av svenska företags utländska direktinvesteringar. Värdet av svenska företags direktinvesteringar i Storbritannien uppgår till 160 miljarder kr (SCB 2015).

Svenska företags affärer med och i Storbritannien kan antas drabbas av en brexit genom en rad olika kanaler.⁸ Storbritannien kommer utanför EU inte längre att vara förbunden till EU:s fyra friheter, dvs att garantera fritt flöde av varor, tjänster, kapital och människor. Det ökar risken för att öppenheten och den ekonomiska integrationen i Europa kommer att inskränkas som ett resultat av brexit.

Ett framtida avtal mellan EU och Storbritannien, även om den genomsnittliga tullnivån blir ytterst låg, kan ändå hämma Sveriges ekonomiska utbyte med Storbritannien. Utöver eventuella nya handelshinder som kan drabba handeln mellan Sverige och Storbritannien som ett resultat av en brexit bör det understrykas att ett framtida avtal, oavsett hur ambitiöst eller heltäckande det är, är väsensskilt från ett EU-medlemskap. Den suveränitet som Storbritannien genom ett utträde återtar inom det handelspolitiska området kommer att medföra en ökad osäkerhet kring framtida premisser för handel med Storbritannien. Denna osäkerhet kan i sig agera hämsko för handel och utbyte (Handley 2015).

För Sveriges del utgör brexit även en risk avseende direktinvesteringar. Till skillnad från handel med varor så tenderar utländska investeringar att vara särskilt känsliga för risk. Storbritanniens framgång när det kommer till utländska direktinvesteringar vilar i hög utsträckning på landets förmåga att skapa stabila och förutsägbara spelregler för sina egna och andra länders investerare. Baserat på Dhingras m fl (2016b) skattningar av EU:s inverkan på utländska direktinvesteringar till Storbritannien beräknar Hatzigeor-

⁸ Det brittiska pundet har fallit i värde i kölvattnet av folkomröstningen. Om det skulle visa sig att den brittiska köpkraften försvagas som ett resultat av en brexit kan det leda till minskad export från Sverige till Storbritannien. Samtidigt kan det gynna brittisk export, allt annat lika, varför det är svårt att förutspå en brexits inverkan på handeln via valutakanalen.

giou (2016b) att svenska direktinvesteringar till Storbritannien kan komma att minska med omkring 35 miljarder kr över en tioårsperiod, allt annat lika och jämfört med ett hypotetiskt alternativt scenario där Storbritannien förblir medlem av EU.⁹

Vad gäller den fjärde av friheterna, personrörlighet, riskerar brexit även i detta avseende att drabba Sverige särskilt hårt. Kartläggningar tyder på att Storbritannien tillhör ett av de länder där flest utlandssvenskar bor. Så många som 90 000 svenskar uppskattas leva i Storbritannien (Svenskar i världen 2015). Antalet briter i Sverige uppgår till drygt 20 000 (SCB 2016).

Folkomröstningen om Storbritanniens fortsatta EU-medlemskap kretsade i hög utsträckning runt invandringsfrågan. Mot bakgrund av vallöfena om att strama åt invandringen vid en brexit är det inte orimligt att utgå från att ett utträde kommer att medföra vissa begränsningar av möjligheten för svenskar att bo och arbeta i Storbritannien. Detta kan – i ljuset av de forskningsrön som antyder att migration kan främja internationalisering – i sin tur begränsa de ekonomiska banden mellan Sverige och Storbritannien ytterligare.

5. Avslutande diskussion

Vi har i denna artikel diskuterat hur brexit kan komma att bli kostsamt, för Storbritannien liksom för andra länder såsom Sverige. Utöver att Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartner så tillhör landet en av Sveriges närmast politiskt allierade i EU. Ett EU utan Storbritannien kan försvaga Sveriges möjlighet att utveckla unionen i en mer ekonomiskt öppen och konkurrenskraftig inriktning.

Det är i dag omöjligt att fastslå i vilken utsträckning en brexit kan komma att påverka ekonomin eftersom det avtal som ska reglera Storbritanniens framtida relation med EU inte existerar. Två saker är emellertid relativt säkra: För det första att brexit har ett pris, vilket ännu är okänt. För det andra att kostnaderna främst kommer att uppkomma genom försämrade möjligheter för utrikeshandel och internationalisering av andra slag, såsom utländska investeringar.

När Storbritannien har aktiverat Lissabonfördragets artikel 50 inleds förmodligen förhandlingar med EU om villkoren för landets utträde. Vi bedömer att det under processens gång kommer att finnas intressen som av olika skäl inte kommer att vilja erbjuda Storbritannien tillgång till den

⁹ Dessa beräkningar ska tolkas med försiktighet då ursprungsberäkningen bygger på starka antaganden. Dessutom beaktas inte eventuella dynamiska effekter. Forskningen är tvetydig vad gäller relationen mellan utrikeshandel och direktinvesteringar. Om brexit exempelvis skulle leda till ökade handelshinder men bibehållen öppenhet avseende utländska direktinvesteringar finns en möjlighet att svenska företag ökar sina investeringar i Storbritannien på bekostnad av export från Sverige. Vidare kan brittiska direktinvesteringar till Sverige öka som ett resultat av att företaget omlokaliserar verksamhet från Storbritannien för att komma in på EU:s inre marknad.

inre marknaden. Sverige bör dock verka för ett så ambitiöst och heltäckande avtal som möjligt. En kommande brexit kommer oavsett vad att försvaga den ekonomiska integrationen i Europa. Inget land – inte minst Sverige med sitt högt internationaliserade näringsliv – tjänar på att notan blir än högre. Ett undermåligt handelsavtal mellan EU och Storbritannien som ett resultat av brexit måste undvikas.

REFERENSER

- Badinger, H (2005), "Growth Effects of Economic Integration: Evidence from the EU Member States", *Review of World Economics*, vol 141, s 50–78.
- Buiter, W, E Rahbari och C Schultz (2016), "The Implications of Brexit for the Rest of the EU", *Vox*-artikel, voxeu.org/article/implications-brexit-rest-eu.
- Busch, B och J Matthes (2016), "Brexit: The Economic Impact: A Meta-Analysis", IW-Report 10/2016, Cologne Institute for Economic Research, Köln.
- CEPR (2013), "Estimating the Economic Impact on the UK of a Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) Agreement between the European Union and the United States", rapport, Centre for Economic Policy Research, London.
- Deardorff, A och R Stern (2004), "EU Expansion and EU Growth", i Deardorff, A (red), *The Past, Present and Future of the European Union*, Palgrave Macmillan, London.
- Dhingra, S m fl (2016), "The Costs and Benefits of Leaving the EU: Trade Effects", Technical Report, Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London.
- Dhingra, S, G Ottaviano, T Sampson och J Van Reenen (2016a), "The Consequences of Brexit for UK Trade and Living Standards", Brexit Analysis 2, Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London.
- Dhingra, S, G Ottaviano, T Sampson och J Van Reenen (2016b), "The Impact of Brexit on Foreign Investment in the UK", Brexit Analysis 3, Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London.
- Dollar, D (1992), "Outward-Oriented Developing Countries Really Do Grow More Rapidly: Evidence from 95 LDCs, 1976–85", *Economic Development and Cultural Change*, vol 40, s 903–948.
- Economists for Brexit (2016), "The Economy after Brexit", rapport, Economists for Brexit, London.
- Eurostat (2016), "Foreign-Born Population by Country of Birth", databas, ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tps00178.
- Eurostat (2016b), "Asylum Statistics", databas, ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics.
- Finch, T, H Andrew och M Latorre (2010), "Global Brit: Making the Most of the British Diaspora", rapport, Institute for Public Policy Research, Manchester.
- Frankel, J A och D Romer (1999), "Does Trade Cause Growth?", *American Economic Review*, vol 89, s 379–399.
- Genç, M, M Gheasi, P Nijkamp och J Poot (2012), "The Impact of Immigration on International Trade: A Meta-Analysis", i Nijkamp, P, J Poot och M Sahin (red), *Migration Impact Assessment: New Horizons*, Edward Elgar, Cheltenham.
- Handley, K (2015), "Exporting under Trade Policy Uncertainty: Theory and Evidence", *Journal of International Economics*, vol 94, s 50–66.
- Hatzigeorgiou, A (2016a), "Brexit – analys av potentiella ekonomiska konsekvenser för Sveriges län", analys 2, Stockholms Handelskammare, Stockholm.
- Hatzigeorgiou, A (2016b), "Brexit bromsar direktinvesteringar", analys 3, Stockholms Handelskammare, Stockholm.
- Hatzigeorgiou, A och M Lodefalk (2012), "Utlandsfödda främjar företagens utrikeshandel", *Ekonomisk Debatt*, årg 40, nr 5, s 45–57.
- Hatzigeorgiou, A och M Lodefalk (2016a), "The Brexit Trade Disruption Revisited", *The Estey Journal of International Law and Trade Policy*, vol 17, s 41–58.
- Hatzigeorgiou, A och M Lodefalk (2016b), "Migrants' Influence on Firm-level Exports", under utgivning i *Journal of Industry, Competition and Trade*.
- HM Treasury (2016), "The Long-Term Economic Impact of EU Membership and the Alternatives", rapport, HM Treasury Analysis, London.
- House of Commons (2013), "Leaving the EU", Research Paper 42, House of Commons, London.
- Jones, C (1995), "R&D-Based Models of

- Economic Growth”, *Journal of Political Economy*, vol 103, s 759–784.
- Karlson, N (red) (2014), *Vilket EU vill vi ha?*, Ratio, Stockholm.
- Ketterer, T (2016), ”EU Anti-Dumping and Tariff Cuts: Trade Policy Substitution?”, *The World Economy*, vol 39, s 576–596.
- Kommerskollegium (2016), ”Storbritanniens betydelse för Sveriges utrikeshandel – inför britternas folkomröstning om EU-medlemskap”, rapport, Kommerskollegium, Stockholm.
- Livingston, I (2016), ”Brexit Economics Offer No Solution for Britain’s Steel Industry”, *Financial Times*, 6 april 2016.
- Lodefalk, M (2014), ”The Role of Services for Manufacturing Firm Exports”, *Review of World Economics (Weltwirtschaftliches Archiv)*, vol 150, s 59–82.
- Nielsen, J och G T Svendsen (2012), ”EU Lobbying and Anti-Dumping Policy”, *Journal of World Trade*, vol 46, s 187–211.
- NIESR (2016), ”The Long and the Short of It: What Price UK Exit from the EU”, blogginlägg, www.niesr.ac.uk/blog/long-and-short-it-what-price-uk-exit-eu#.V6MAXvmLRNo.
- OECD (2016), ”The Economic Consequences of Brexit: A Taxing Decision”, OECD Economic Policy Paper 16, OECD, Paris.
- Open Europe (2015), ”What If...? The Consequences, Challenges and Opportunities Facing Britain Outside EU”, Report 03/2015, Open Europe, London.
- Oxford Economics (2016), ”Assessing the Economic Implications of Brexit”, Oxford Economics, London.
- Sachs, J och A Warner (1995), ”Economic Reform and the Process of Global Integration”, *Brookings Papers on Economic Activity*, vol 1, s 1–118.
- SCB (2015), ”Direktinvesteringar – tillgångar och avkastning 2014”, databas, SCB, Stockholm.
- SCB (2016), *Statistikdatabasen*, databas, SCB, Stockholm.
- Smith, A och A Venables (1988), ”Completing the Internal Market in the European Community: Some Industry Simulations”, *European Economic Review*, vol 32, s 1501–1525.
- Svenskar i världen (2015), ”Kartläggning av utlandssvenskar 2015”, rapport, Svenskar i världen, Stockholm.
- Världsbanken (2016), *World Development Indicators*, databas, Världsbanken, Washington DC.
- Wadsworth, J, S Dhingra, G Ottaviano och J Van Reenen (2016), ”Brexit and the Impact of Immigration on the UK”, Brexit Analysis 5, Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London.
- Winters, A (2004), ”Trade Liberalisation and Economic Performance: An Overview”, *Economic Journal*, vol 114, s 4–21.